

Gemeente Echt-Susteren

Aanvraag ontheffing Wet
Natuurbescherming bt De Berk III,
Sint Joost – Activiteitenplan

Rapportnummer R202208-A

versie 1.0 01.06.2022

versie 1.1 21.06.2022

versie 2.0 16.02.2023

versie 2.1 30.03.2023

Auteur:

Ir. F. Fahner

Inhoudsopgave

	<i>Blz.</i>
1. Inleiding	3
1.1. Toelichting op het activiteitenplan	3
1.2. Beschrijving van het voornemen	3
1.3. Locatie van het voornemen	4
1.4. Alternatieven	5
2. Onderzoek beschermde soorten	7
2.1. Ecologische inventarisatie	7
2.2. Voorkomen van beschermde soorten	7
3. Effecten van het voornemen	11
3.1 Korte termijn effecten	11
3.2. Lange termijn effecten	11
3.3. Gevolgen voor de staat van instandhouding	14
4. Mitigatie en compensatie	15
4.1. Mitigerende maatregelen	15
4.2. Compenserende maatregelen	18
<i>Bijlagen</i>	
1. Resultaten wildcamera-onderzoek	20
<i>Tabellen</i>	
1. Oppervlakten gebiedscomponenten bedrijventerrein De Berk III	11
2. Specificatie grondgebruik binnen het leefgebied van de das ten oosten van de spoorlijn	13
3. Specificatie verlies preferent leefgebied en gehandhaafd leefgebied in ha	13
<i>Figuren</i>	
1. Ligging projectgebied	4
2. Plankaart	5
3. Ligging dassenburcht, geprojecteerd op de layout van het bedrijventerrein De Berk III	6
4. Indeling bedrijventerrein in relatie tot het huidige leefgebied van de das	12
5. Ligging gebied Kranenbroek in relatie tot de huidige burchtlocatie	16

1. Inleiding

1.1. Toelichting op het activiteitenplan

Voorliggend rapport geeft een beschrijving van het voornemen en is bedoeld als onderbouwing voor de genoemde ontheffingsaanvraag Wnb, waarbij het ‘Aanvraagformulier ontheffing Soorten Wet natuurbescherming (Wnb) hoofdstuk 3’ van de Provincie Limburg (versie 2020) als leidraad is gehanteerd. Het gaat om een aanvraag voor de das, een soort van lijst A uit de Wnb, die niet op de Vrijstellingslijst van de provincie staat. De betreffende vragen op dit formulier zijn genummerd van 1 t/m 26. In voorliggend rapport zijn voor het leesgemak bij de paragraaftitels de betreffende nummers tussen haakjes opgenomen.

1.2. Beschrijving van het voornemen (2)

De gemeente Echt-Susteren is voornemens bedrijventerrein De Berk ten oosten van de spoorlijn Sittard-Roermond uit te breiden met ca. 22 ha bruto. In totaal zijn er ca. 45 kavels beoogd met elk een omvang van ca. 2.500 m² BVO. De totale netto omvang van de ontwikkeling is ca. 131.000 m².

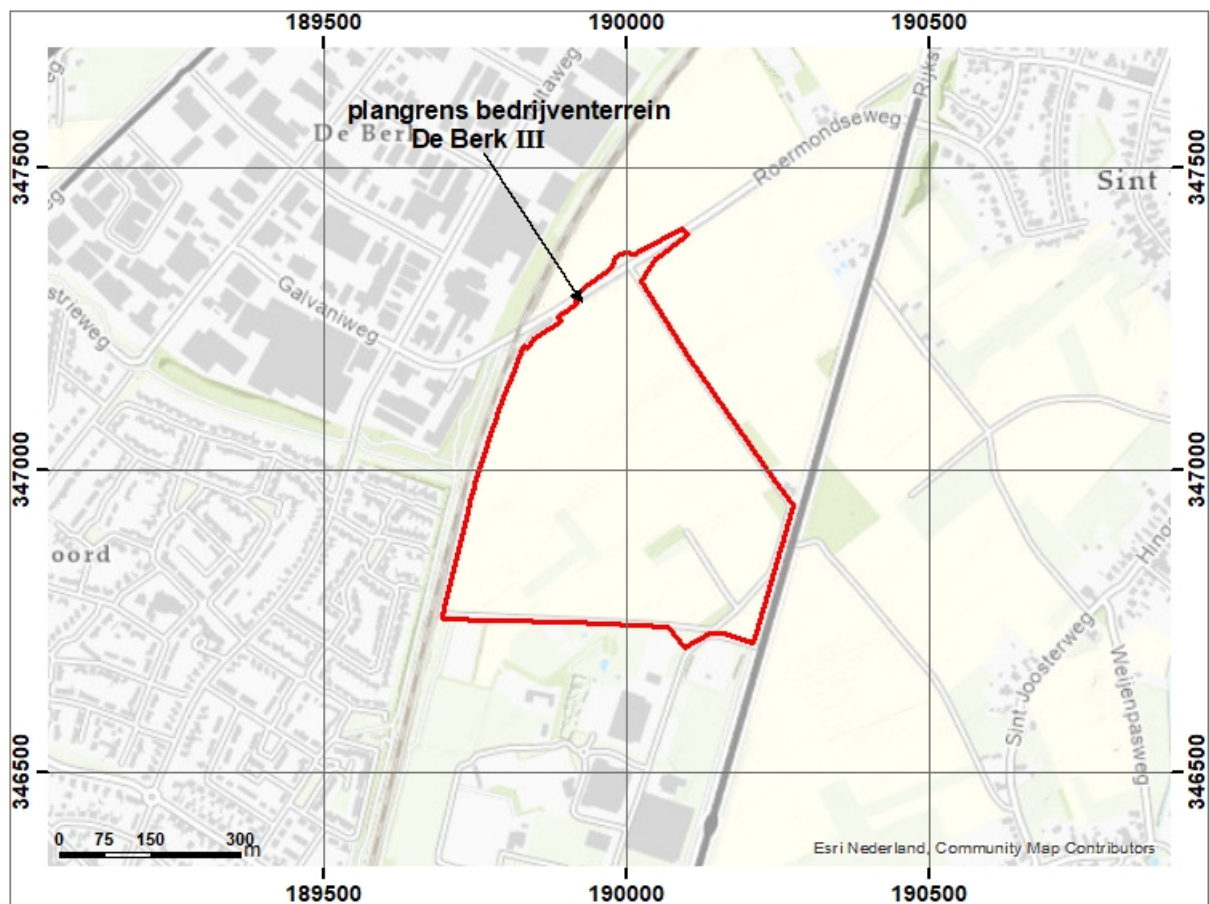
Door bureau Verbeek is een beeldkwaliteitplan opgesteld¹, waarin ten aanzien van de landschappelijke inpassing wordt gesteld: “Voor de ontwikkeling van bedrijventerrein De Berk III heeft de gemeente Echt-Susteren de ambitie om tot een kwalitatief plan te komen, met veel aandacht voor omgeving en milieu.” In voorliggend activiteitenplan wordt ten aanzien van de inrichting van het gebied gebruik gemaakt van de in het rapport Verbeek aangereikte informatie.

De aanleiding voor het aanvragen van een ontheffing Wnb betreft de aanwezigheid van dassenburchten binnen de grenzen van het te ontwikkelen gebied. Bij de voorziene ontwikkeling zijn deze burchten niet te handhaven.

¹ *Beeldkwaliteitplan De Berk III Bedrijventerrein MKB*. Projectnummer NL ES-902.001 d.d. 14.12.2021, gewijzigd december 2022. Bureau Verbeek landschapsarchitectuur / ecologie / stedelijk ontwerp.

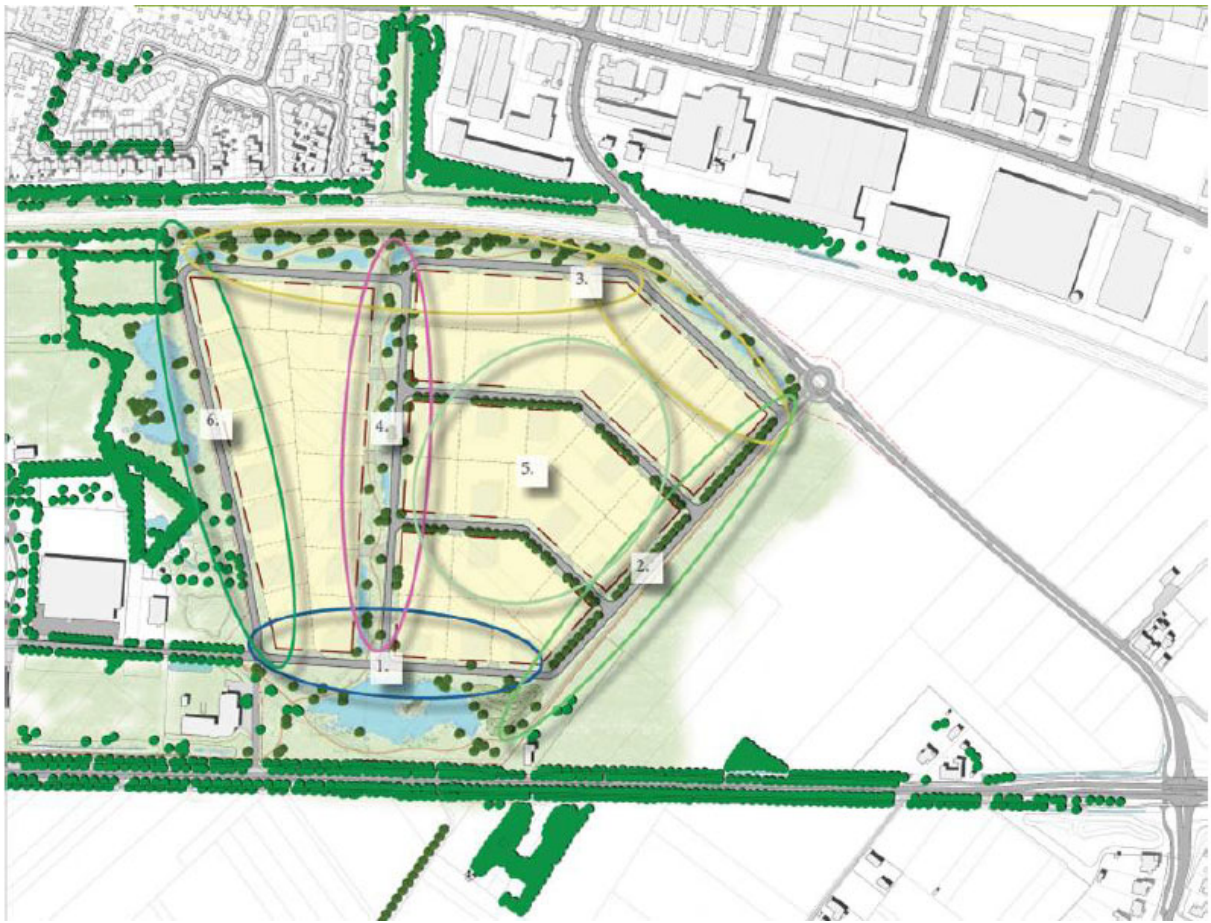
1.3. Locatie van het voornemen (1)

Het projectgebied is op het kaartje van onderstaande figuur 1 weergegeven met topografische ondergrond. Daaronder is met figuur 2 de plankaart uit het bovengenoemde rapport van Verbeek weergegeven. De Amersfoortse coördinaten van het geometrische midden van het gebied zijn x=190 en y=347 km. Het betreft het gehele gebied binnen de plangrens van bedrijventerrein De Berk III.

Figuur 1: Ligging projectgebied

Het projectgebied bestaat een oppervlakte van 23,4 ha. Het gebied is gelegen in de gemeente Echt-Susteren, ter hoogte van de woonkern Sint Joost en het ligt ingeklemd tussen de spoorlijn Sittard-Roermond en de Rijksweg (N276), die respectievelijk de westelijke en de oostelijke plangrens vormen. Ten westen van het projectgebied liggen een woonwijk van Echt en een bedrijventerrein, ten oosten ervan liggen agrarische gronden, tussen de N276 en de woonkern Sint Joost. Ten zuiden van het projectgebied ligt het sport- en leisurepark De Bandert, ten noorden ervan ligt een akkergebied. De noordgrens wordt deels gevormd door de Roermondseweg, die het bedrijventerrein De Berk ontsluit.

Figuur 2: Plankaart (naar: Verbeek 2022). Het kaartbeeld is een kwartslag gedraaid

1.4. Alternatieven (7)

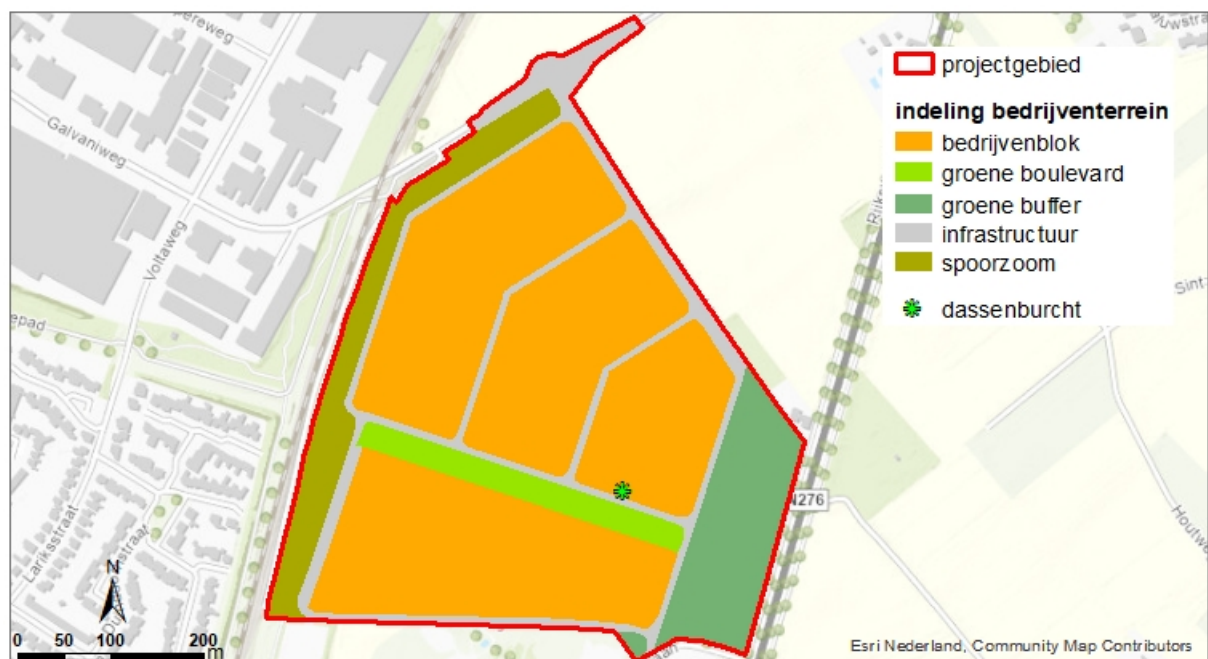
Locatie

Het projectgebied betreft een bedrijventerrein, binnen de begrenzing van de categorie POL-bedrijventerreinen uit de beginjaren 2000. Dus is toentertijd reeds de keuze gemaakt om de planologische radvoorwaarden te scheppen hier een bedrijventerrein te ontwikkelen, waarbij landschappelijke en ecologische waarden zijn meegewogen. Het POL-bedrijventerrein St. Joost wordt in fasen ontwikkeld. Het onderhavige projectgebied betreft het derde complex van het deelgebied De Berk. Van belang voor de keuze dit projectgebied te benutten voor het MKB, is hetgeen wordt opgemerkt in het rapport van BRO²: “Het bedrijventerrein is gericht op het MKB. Er is vanuit het MKB voldoende vraag naar nieuwe kavels, maar er zijn op dit moment nagenoeg geen geschikte kavels beschikbaar. Een verkennend onderzoek van de STEC Groep (2018) laat zien dat De Berk de meest concrete mogelijkheden heeft om uit te breiden in het MKB-veld.”

² Zie voetnoot 5, par. 2.1

Inrichting

Het bosje waarin zich de dassenburchten (1 bewoonde burcht, 2 niet bewoonde burchten en 2 vluchtpijpen³) bevinden, ligt zoals al opgemerkt, binnen het beoogde bedrijventerrein, namelijk in een van de bedrijvenblokken (zie figuur 3). Er is een inrichting denkbaar waarbij de burchten met het bosje gespaard blijft, maar het ligt zodanig binnen de plangrens dat het hoe dan ook zal worden omgeven met bedrijven en dit is voor een duurzame instandhouding niet realistisch. Met de wens een bedrijventerrein van de aangegeven oppervlakte te realiseren wordt handhaving van het betreffende bosje onmogelijk, zodat alleen de optie van uitplaatsing van de das overblijft.

Figuur 3: Ligging dassenburcht, geprojecteerd op de layout van het bedrijventerrein De Berk III

Werkwijze

Ten aanzien van de werkwijze kan worden opgemerkt dat op voorhand maximaal rekening wordt gehouden met de aanwezigheid van de das (zie hoofdstuk 2) en het maximaal beperken van negatieve effecten. Hierbij worden zowel compenserende als mitigerende maatregelen getroffen, die later in dit rapport aan de orde komen.

³ Aantal is gebaseerd op een recente inventarisatie door de Dassenwerkgroep. Op het kaartje (figuur 3) is alleen de locatie van de bewoonde burcht aangegeven, de overige burchten liggen in hetzelfde bosje, op korte afstand

2. Onderzoek beschermde soorten

2.1. Ecologische inventarisatie (1)

In 2019 is in het begin van het jaar een quickscan uitgevoerd voor het bedrijventerrein Sint Joost⁴ en in vervolg daarop is in 2019 een ecologisch onderzoek in een beperkt deel van het westelijk deel uitgevoerd⁵, maar dit deel had geen betrekking op het plangebied voor De Berk III. In 2021 is wel een ecologisch veldonderzoek uitgevoerd in laatstgenoemd gebied, met als start een globale verkenning⁶. In de maanden 2021 november t/m februari is een onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van de das.

Hieronder wordt in par. 2.2 ingegaan op de resultaten van de eerder uitgevoerde onderzoeken.

2.2. Voorkomen van beschermde soorten (4)

A. ONDERZOEK 2019

Het quickscan onderzoek in 2019 was gericht op het totale (zoekgebied) POL-bedrijventerrein Sint-Joost, het onderhavige projectgebied vormde er slechts een betrekkelijk klein gedeelte van. Er zijn destijds bestaande gegevens over flora en fauna onderzocht en is ook aan de hand van een veldbezoek een inschatting gemaakt van de aanwezigheid van beschermde soorten. Nader onderzoek werd noodzakelijk geacht naar met name de functies van het gebied voor vleermuizen. Er waren wel aanwijzingen van de aanwezigheid van de das in het totale gebied, maar niet in het projectgebied De Berk III.

B. ONDERZOEK 2021

Het onderzoek in 2021 betrof gerichte veldbezoeken in het onderhavige projectgebied. Daarbij is onderzoek gedaan naar het voorkomen van jaarrond beschermde nesten van vogels, vleermuizen en grondgebonden zoogdieren, met

⁴ Fahner, F. 2019. *Quickscan flora en fauna voor Bedrijventerrein Sint Joost*. Rapp. R201908-A d.d. 27.02.2019. FF advies, Roermond

⁵ Fahner, F. 2019. *Ecologisch veldonderzoek inzake bedrijventerrein Sint Joost*. Rapp. R201908-B d.d. 18.10.2019. FF advies, Roermond

⁶ *Notitie veldbezoek das en holtebomen*. Projectnummer P03458. BRO, Boxtel.

name de das. Er zijn geen nesten van roofvogels of uilen en verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld, maar wel is er een dassenburcht aangetroffen, namelijk de burcht aangeduid op het kaartje van figuur 3. Er is geconcludeerd dat het vermoedelijk een bijburcht betreft, verse graafsporen werden niet aangetroffen.

C. ONDERZOEK 2021-2022

Vanaf eind november 2021 is het gebruik van de dassenburcht, aangegeven in figuur 3, gemonitord met behulp van wildcamera's gedurende een drietal perioden, tot en met december 2022.

1. Periode 29 november 2021 - 9 februari 2022

In november waren er duidelijke graafactiviteiten zichtbaar, met vers uitgegraven grond. Van de monitoring is in bijlage 1 een logboek opgenomen van de waarnemingen van de das. Het is duidelijk geworden dat de das bewoond wordt door een dassenpaartje. In december 2021 bleken de dassen enkele dagen druk met het 'bekleden' van de burcht (zie onderstaande foto 1 en het logboek). Dit duidt erop dat er sprake is van een kraamburcht. Na een onderbreking wordt de monitoring in het voorjaar voortgezet.

Foto 1: Das sleept met nestmateriaal, naar achteren lopend het hol in (09.12.2021 22:22u.)

2. Periode 20 juni - 5 juli 2022

Van de tweede onderzoeksperiode zijn zeer veel video-opnamen beschikbaar, aangezien de dassen dagelijks gedurende lange tijd op de burcht verbleven. Dit had

te maken met de aanwezigheid van jongen op de burcht, er zijn 2 jonge dassen geteld. De intensiteit van het gebruik is ook op foto 2 goed zichtbaar.

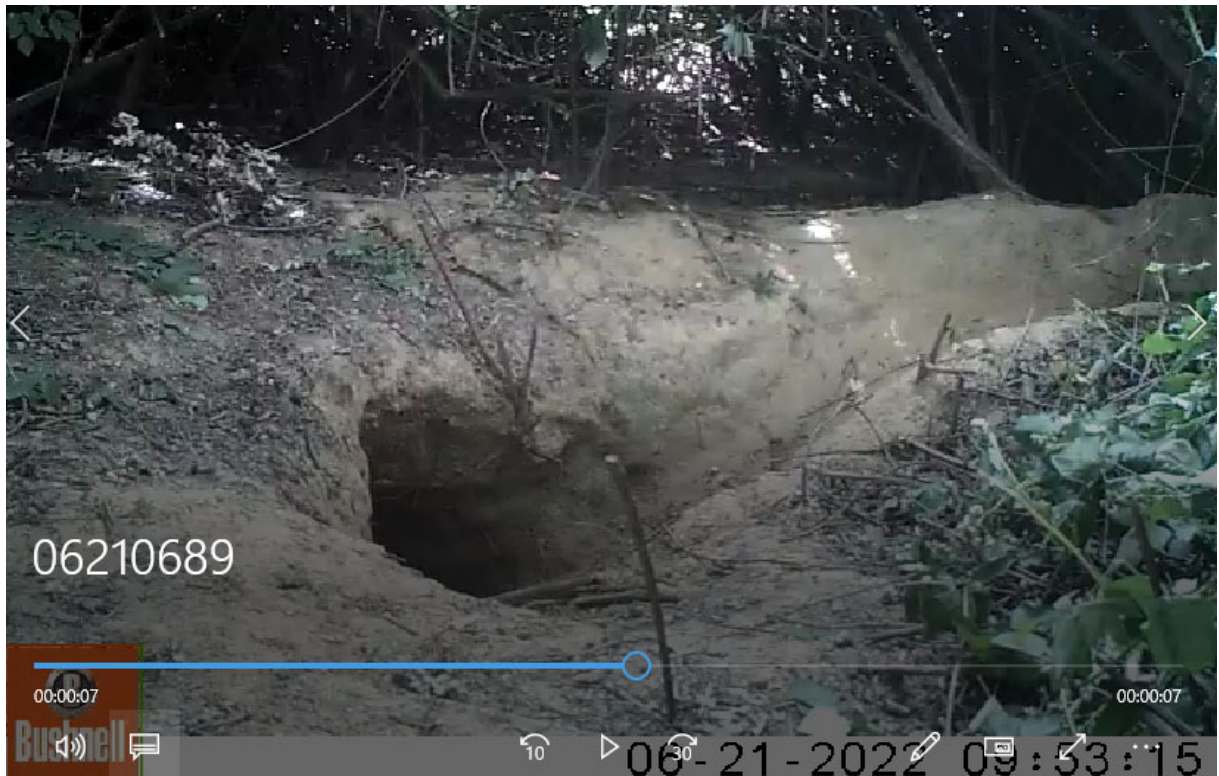

Foto 2: Beeld van de belangrijkste burchtingang in het voorjaar (afdruk van video-opname)

In bijlage 1 zijn enkele foto's afgedrukt vanuit de video-opnamen, waarop de jongen te zien zijn en ook het wijfje (moederdas).

3. Periode 24 november - 7 december 2022

In de winter is nogmaals gedurende een tweetal weken een onderzoek uitgevoerd met behulp van een cameraval om na te gaan of de burcht nog steeds bewoond is. De das bleek aan de buitenkant van het bosje nog een ingang te hebben gegraven (ingang D op figuur b1 in bijlage 1), zie foto 3. Verder zagen de beide grote ingangen (A en B) er ook goed belopen uit, zie foto 4. Uit de video-opnamen is gebleken dat de burcht nog steeds bewoond is, zie ook het logboek in bijlage 1.

Foto 3: Nieuw gegraven ingang buiten het bosje, opname 24.11.2022

Foto 4: Burchtingangen A (rechts achter) en B (links voor), opname 07.12.2022

3. Effecten van het voornemen

3.1. Tijdelijke effecten (6)

De korte termijn effecten betreffen het verstoren en vernietigen van een kraamburcht van de das, alsmede het wegnemen en verstoren van het leefgebied van de das. In totaal zal bijna 18 ha leefgebied verloren gaan (zie par. 3.2). Gelet op de aard en omvang van de ingreep, is sprake van een significant negatief effect op de instandhouding van de das ter plaatse. Daarom wordt voorzien in mitigatie en compensatie (zie hoofdstuk 4).

3.2. Permanente effecten (6)

Op de lange termijn is sprake van een andere inrichting van het projectgebied, waarbij er voor de das een aanzienlijk deel van het huidige leefgebied verloren gaat. In tabel 1 is de oppervlakteverdeling binnen het projectgebied weergegeven, namelijk van de verschillende gebiedscomponenten uit het beeldkwaliteitplan van Verbeek.

Tabel 1: Oppervlakten gebiedscomponenten bedrijventerrein De Berk III

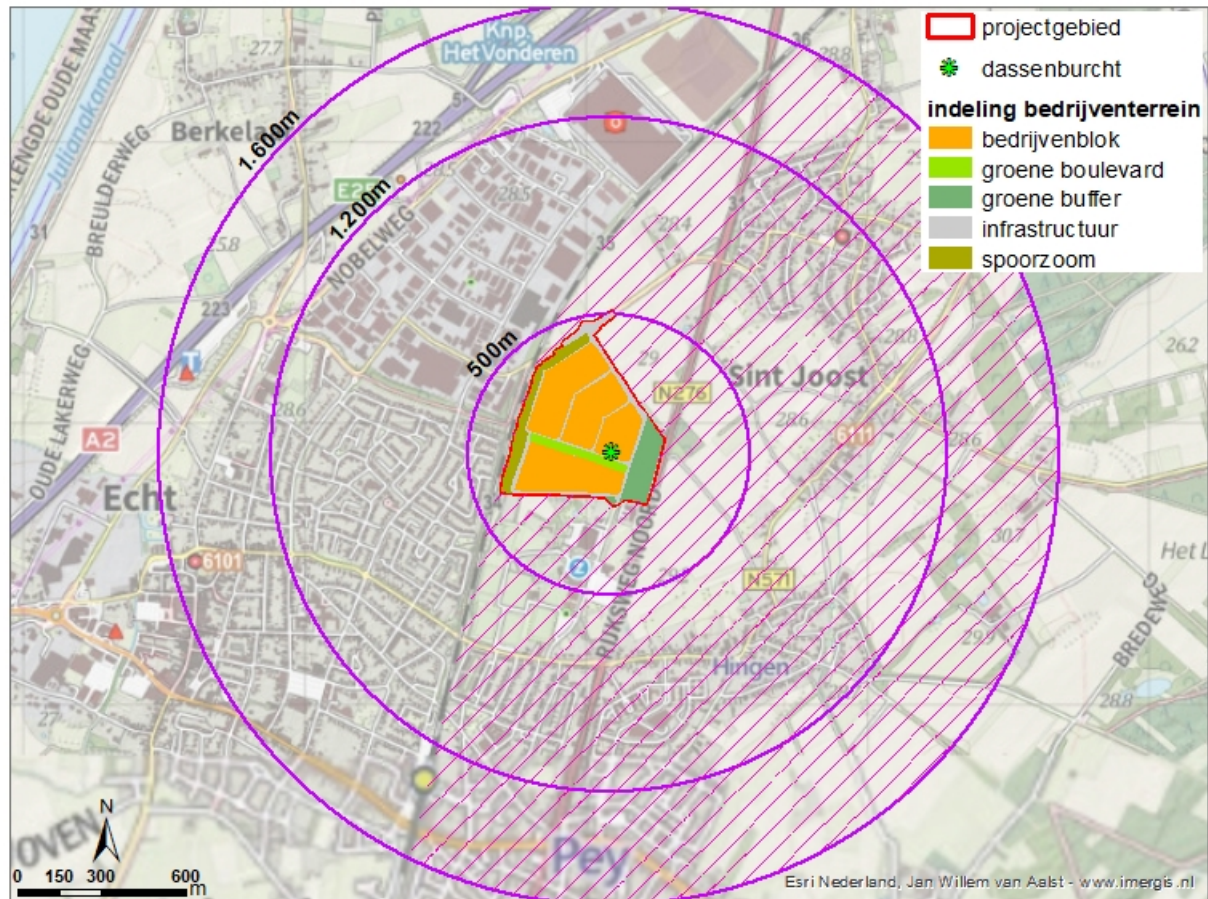
Gebiedscomponent	Oppervlakte (ha)
bedrijvenblok	14,85
groene boulevard	1,04
groene buffer	2,48
spoorzoom	2,10
infrastructuur	2,90
<i>totaal</i>	<i>23,37</i>

Om de gevolgen voor het leefgebied van de das te bepalen is gebruik gemaakt van concentrische cirkels rond de burcht (zie figuur 4), waarbij naar analogie van het rapport ‘Methodiek natuurcompensatie Limburg’⁷ een verdeling van het leefgebied wordt gemaakt in:

- burchtgebied: de schil van 0 - 50 m rond de burcht;
- preferent leefgebied: schil 50 - 500 m;

⁷ Hoogerwerf, G. & D. Heijkers (red.). 2007. *Methodiek Natuurcompensatie Limburg. Bepaling mitigatie en compensatie bij aantasting beschermde natuurwaarden*. I.o.v. Prov. Limburg. Natuurbalans - Limes Divergens B.V., Nijmegen.

- (overig) foerageergebied: schil 500 - 1.200 m;
- uitloopgebied: schil 1.200 - 1.600 m⁸.

Figuur 4: Indeling bedrijventerrein in relatie tot het huidige leefgebied van de das; gearceerd is het daadwerkelijke leefgebied (globaal het gebied ten oosten van de spoorlijn)

In figuur 4 zijn de genoemde concentrische cirkels weergegeven met daarop geprojecteerd een vereenvoudigde versie van de plankaart (vergelijk figuur 3). Verder is het ‘daadwerkelijke leefgebied’ gearceerd, namelijk het gebied ten oosten van de spoorlijn. Het gebied ten westen van deze spoorlijn, waar ook de A2 doorheen loopt, heeft geen betekenis voor de das, omdat het nagenoeg onbereikbaar is.

Het verlies betreft de componenten ‘bedrijvenblok’ en ‘infrastructuur’. Binnen de overige categorieën blijft het foerageergebied van de das fysiek in stand, omdat hier geen verharding plaatsvindt, maar de aard ervan verandert uiteraard wel.

⁸ In het *Kennisdocument Das* van BIJ12 wordt aangegeven dat de grootte van een territorium afhankelijk is van het voedselaanbod en varieert van 30 tot 150 ha in optimaal gebied en van 150 tot 600 ha in marginaal gebied. Deze grenzen komen overeen met cirkels van respectievelijk 300, 700, 700 en 1.400 meter

Het huidige grondgebruik binnen de bovengenoemde vier categorieën is in tabel 2 weergegeven, waarbij gebruik is gemaakt van het Top10vector-bestand (situatie 2020). Alleen de landgebruiktypen akker, boomgaard, bos en grasland zijn als effectief leefgebied aan te merken. Het betreft een totale oppervlakte van 285 ha.

Tabel 2: Specificatie grondgebruik binnen het leefgebied van de das ten oosten van de spoorlijn; tussen haakjes de oppervlakte in het theoretisch leefgebied

Type landgebruik	Burcht- gebied	Preferent leefgebied	Foerageer- gebied	Uitloopgebied	Totaal
	ha	ha	ha	ha	ha
akkerland*)	0,50	46,32 (46,32)	65,46 (66,82)	65,71 (93,45)	178,0 (207,1)
boomgaard		0,21 (0,21)	0,11 (0,11)	0,05 (0,24)	0,36 (0,56)
bos	0,16	1,93 (3,67)	4,33 (7,13)	16,35 (18,62)	22,8 (29,6)
grasland	0,10	9,74 (10,67)	39,22 (51,59)	34,93 (74,69)	84,0 (137,1)
erf/woongebied		5,85 (9,78)	91,53 (210,38)	51,91 (125,41)	149,3 (345,6)
overig**)	0,02	5,97 (7,12)	21,17 (37,83)	13,41 (38,58)	40,6 (83,54)
<i>totaal ha</i>	<i>0,79</i>	<i>70,01 (77,75)</i>	<i>221,85 (373,87)</i>	<i>182,38 (351,00)</i>	<i>475,0 (803,4)</i>
<i>totaal effectief leefgebied</i>	<i>0,77</i>	<i>58,20 (60,86)</i>	<i>109,13 (125,65)</i>	<i>117,04 (186,99)</i>	<i>285,1 (374,3)</i>

*) inclusief boomkwekerij en fruitkwekerij

**) voornamelijk infrastructuur (weg en spoor) en (een zeer geringe oppervlakte) water

Thans gaat het in het preferente leefgebied vooral om akkers, na de realisatie van het bedrijventerrein bestaat het grondgebruik in de gebiedsdelen, die niet verhard worden, uit grasland en waterretentievijvers, zie ook de plankaart (figuur 2). In tabel 3 wordt het kwantitatieve verlies in leefgebied gespecificeerd. Tussen haakjes is het percentage verlies gegeven ten opzichte van de totale oppervlakte effectief leefgebied van de betreffende schil.

Van het huidige preferente leefgebied binnen het projectgebied van ca. 22 ha blijft nog slechts 4,3 ha in tact, het verlies van effectief leefgebied bedraagt bijna 30%.

Tabel 3: Specificatie verlies preferent leefgebied en gehandhaafd leefgebied in ha

Gebiedscomponent	Burchtgebied	Preferent leefgebied	Totaal
bedrijvenblok	0,41	12,73	13,14
infrastructuur	0,12	4,00	4,12
<i>totaal verlies</i>	<i>0,53 (69,2%)</i>	<i>16,74 (28,8%)</i>	<i>17,27 (29,3%)</i>
groene boulevard	0,24	0,87	1,11
groene entree	-	1,53	1,53
spoorzoom	-	1,80	1,80
<i>totaal blijft</i>	<i>0,24</i>	<i>4,10</i>	<i>4,34</i>

3.3. Gevolgen voor de staat van instandhouding (9)

Tenzij er in de directe omgeving geschikte foerageergronden (veilig) toegankelijk worden gemaakt, kan de gunstige staat van instandhouding van de lokale dassenpopulatie niet worden gegarandeerd, gezien het grote verlies aan preferent leefgebied.

Er is daarom voorzien in compensatie van het verlies door het toegankelijk maken van foerageergronden elders. In hoofdstuk 4 wordt daar nader op ingegaan.

4. Mitigatie en compensatie

4.1. Mitigerende maatregelen (10)

In feite zijn er geen mitigerende maatregelen te bedenken om te voorkomen dat het burchtgebied met het omliggende leefgebied aangetast wordt, tenzij men grote delen van het bedrijventerrein zou omvormen tot geschikt dassenbiotoop en de bestaande burcht in tact laten. Eerder is al opgemerkt dat dit geen realistische optie is (§2.4). Bij mitigatie dient men in het onderhavig geval dan ook te denken aan het treffen van zodanige maatregelen dat de das naar een ander leefgebied vertrekt. Want de oppervlakte leefgebied die resteert binnen het huidige territorium is niet toereikend voor een duurzame instandhouding van de betreffende dassenfamilie.

N.B. Het onderstaande betreft de uitwerking van een strategie/stappenplan welke in overleg met de Dassenwerkgroep Limburg⁹ is besproken.

Opties voor verplaatsing

Er zijn in hoofdlijnen 3 opties, maar alleen optie c wordt als de meest haalbare en ook wenselijke optie gezien, welke hierna ook zal worden uitgewerkt. De opties zijn:

- a) De dassen worden gevangen, tijdig opgevangen in het dassenasiel en vervolgens uitgezet in een kunstburcht in een nog niet bezet leefgebied. Voor de dassen heeft deze optie als nadeel dat het veel stress veroorzaakt. Het is bovendien lastig een geschikt leefgebied te vinden dat nog niet bezet is. In Midden-Limburg is het potentiële leefgebied vrijwel geheel bezet. Mogelijkheden zijn er waarschijnlijk alleen in de gemeente Nederweert. Er zijn zeer wisselende ervaringen met deze optie. Voor deze optie zal gebruik moeten worden gemaakt van de deskundigheid en faciliteiten van de Vereniging Das en Boom in Beek-Ubbergen.
- b) De dassen wordt in de directe omgeving een alternatief geschikt leefgebied aangeboden. In dit geval zal het om het gebied direct ten oosten van de N276 gaan, dus het agrarisch gebied tussen Sint Joost en Hingen. Hier zou men een kunstburcht aan kunnen leggen, zelfs is een kunstburcht denkbaar binnen de groenzone van het toekomstige bedrijventerrein, dus binnen het projectgebied en op korte afstand van de bestaande burcht, indien gezorgd wordt voor een veilige passage van de N276 via dassentunnels en een dassenraster. Deze optie is uitvoerig onderzocht, maar gebleken is dat er geen gronden beschikbaar zijn

⁹ Vertegenwoordigd door de heer J. Baars, te Margraten

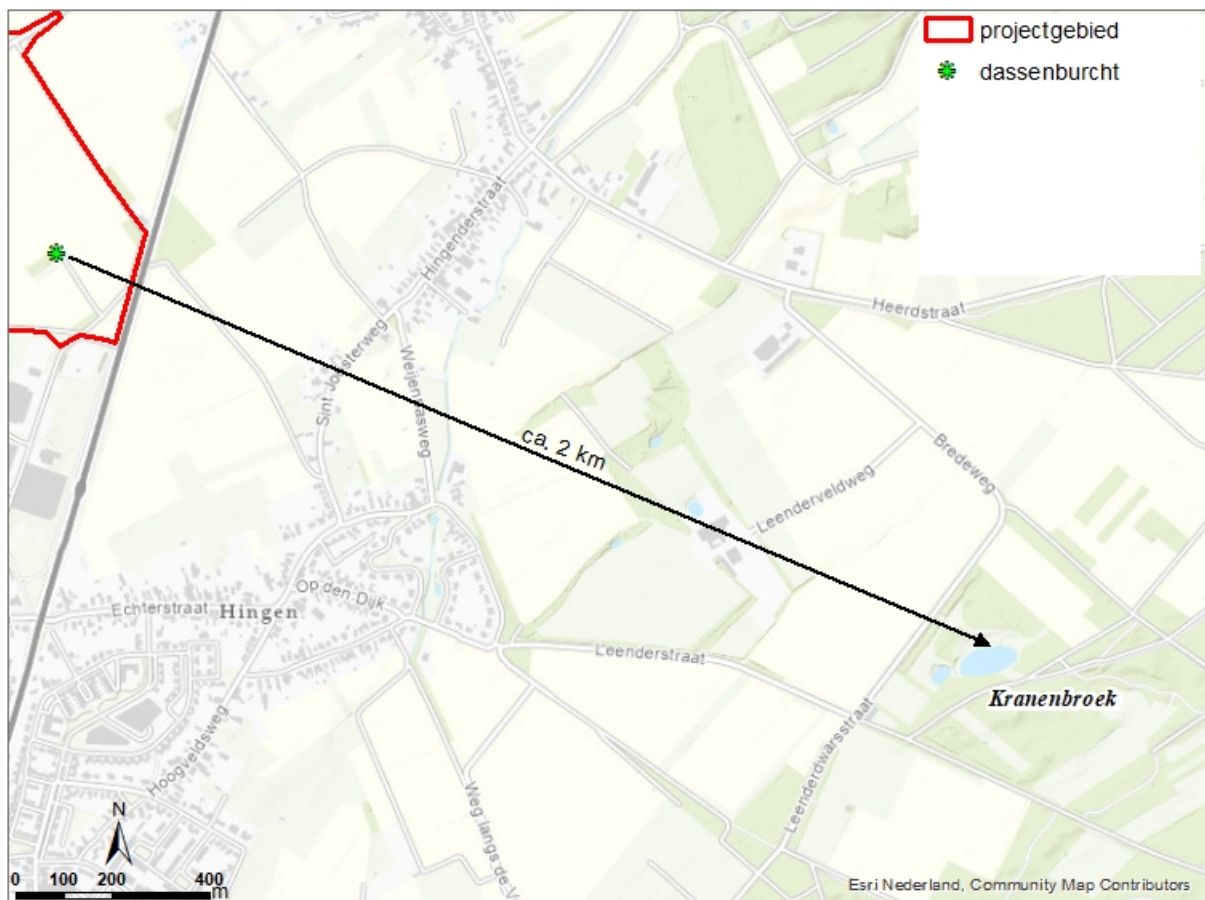
in het genoemde agrarische gebied, die minnelijk verkregen kunnen worden. Deze gronden zijn wel nodig om voldoende foerageergebied voor de das te kunnen garanderen, door optimalisatie van het grondgebruik ten bate van de das (graslanden met een goede productie van regenwormen).

- c) De dassen worden uit de huidige burcht verjaagd en keren terug naar hun oorsprongsgebied.

Uitwerking optie 3

De onderhavige dassenfamilie in De Bandert is van origine zeer waarschijnlijk afkomstig uit het gebied Kranenbroek en heeft zich ongeveer 3 jaar geleden in De Bandert gevestigd. Dit gebied ligt op ongeveer 2 km ten oosten van het projectgebied (zie figuur 5). In het Kranenbroek liggen enkele burchten, maar deze zijn niet in gebruik. De verwachting is dan ook dat de das, bij verstoring, weer zal terugkeren naar dit gebied.

N.B. Het is overigens niet uitgesloten dat de das nog van verder weg in het oosten afkomstig is. Het zou zeer intensief onderzoek, bijvoorbeeld aan de hand van DNA, kosten, om precies uit te zoeken waar de das vandaan komt. De bovenstaande aanname is gebaseerd op een deskundigenoordeel van de Dassenwerkgroep.

Figuur 5: Ligging gebied Kranenbroek in relatie tot de huidige burchtlocatie in De Bandert

Stappenplan optie 3

1. Dekking wegnemen. De das zal met zachte dwang uit de huidige bewoonde burcht worden verjaagd. Deze actie kan pas plaatsvinden als de kwetsbare periode in het voorjaar voorbij is. Het is mogelijk dat de burcht net als in 2022 ook in 2023 weer de status van kraamburcht heeft. Jongen worden in februari/maart geboren en komen in de loop van april/begin mei voor het eerst boven de grond. Het bosje zal, indien er geen jongen geboren worden, worden gekapt om dekking weg nemen. Mochten er wel jongen geboren worden dan zal er met de kap gewacht moeten worden tot september.
2. Uitrasteren van de burcht. Mocht de kap niet het gewenste resultaat geven, dan zal het burchtgebied na verloop van tijd in z'n geheel van een raster worden voorzien. Het huidige bosje heeft een omtrek van circa 200 meter. Het raster wordt 1,8m hoog aangebracht boven maaiveld met een uitstaande flap naar buiten. Dit voorkomt dat de das van buiten over het raster kan klauteren. Het raster wordt verder 40 cm ingegraven, ook met een schuin naar buiten staande flap. Dit voorkomt dat de das van buiten onder het raster door kan graven. In het raster wordt op de plaats van de huidige wissel(s) een dassenpoort met terugslagklep aangebracht (in ieder geval 1 poort, mogelijk 2). Aanvankelijk zal de poort nog niet worden gesloten. De das kan het burchtgebied ongeveer 2 weken lang nog in- en uitlopen. Daarbij zal wel enige hinder ervaren worden vanwege het raster en daarom zal de das moeten wennen aan de poort als de enige uit- en ingang van en naar het burchtgebied. Na deze 'gewenningsperiode' zal de poort worden dichtgemaakt met de terugslagklep. Voor de das is er dan nog maar één looprichting en dat is naar buiten. Eenmaal buiten, kan de das niet meer terug, want de poort valt achter hem dicht. Eén en ander zal met wildcamera's worden gemonitord.
3. Onklaar maken van de burcht. Nadat zeker is dat de (bewoonde) burcht leeg is, zal het burchtgebied (huidige bosje) met het raster en de gesloten poort(en) tot het definitieve gebruik van de betreffende kavel gesloten blijven voor de das. Het is immers burchtgebied geweest en zal dat voor de das in principe altijd blijven en bezocht worden. Niet alleen wordt het bosje gekapt, ook de burcht zal, als die niet meer bewoond is, worden vergraven en bij het dichtgooien worden ook puinresten gebruikt, zodat, mocht er toch onverhoopt weer een das binnendringen, graverij door de das onmogelijk wordt, tot het moment dat het perceel van het bosje bouwrijp wordt gemaakt, hetgeen nog wel enkele jaren kan duren.

4.2. Compenserende maatregelen (10)

Het verlies van 17 ha (zie tabel 3) - dat als secundair foerageergebied is te typeren, omdat het vrijwel alleen om akkers gaat - zal worden gecompenseerd door 8,5 ha thans agrarische gronden te transformeren naar geschikt foerageerbiotoop voor de das. Er liggen voor de compenserende maatregelen een tweetal opties voor:

- 1) De eerste optie is om een belangrijk deel van de compensatie binnen het toekomstige bedrijventerrein te realiseren door de niet te verhardende terreindelen voor de das in te richten en te beheren (zie optie 2 over de wijze waarop). Indien rond het terrein een Heras-hekwerk wordt geplaatst, zal dit passeerbaar blijven door middel van de aanleg van buizen onder het hekwerk. In totaal kan hiermee ongeveer 5,5 ha foerageergebied worden gecreëerd (vergelijk tabel 1: groene buffer, groene boulevard en spoorzoom). Het is hierbij wel noodzakelijk dat de provinciale weg N276 veilig passeerbaar wordt gemaakt via minimaal één dassentunnel en ter hoogte van het bedrijventerrein wordt voorzien van minimaal 500 m dassenraster aan beide zijden. Het restant van de compensatie (3,0 ha) zal gerealiseerd worden in het gebied Kranenbroek (zie optie 2).
- 2) De volledige compensatie wordt gerealiseerd in het gebied Kranenbroek (figuur 5) en het gebruik van het huidige burcht- en leefgebied door de das ten westen van de N276 wordt ontmoedigd door de aanleg van een eenzijdig raster ter hoogte van het projectgebied langs de oostzijde van de N276, in samenspraak met de provincie Limburg, die deze weg in eigendom heeft. De gemeente beschikt over (landbouw)percelen in het gebied Kranenbroek. Hier zullen gronden met een totale oppervlakte van circa 8,5 ha worden ingericht voor de das, zodanig dat het als primair of hoogwaardig foerageergebied te kwalificeren is. In principe is grasland dat regelmatig wordt gemaaid en ook bemest geschikt, in verband met de productie van regenwormen. Ook kan een gedeelte als kruidenrijk graanakker worden ingericht en beheerd. In de periferie van graslandpercelen worden tevens pleksgewijs fruitbomen geplant. Indien deze graslanden in gebruik blijven bij agrariërs zal door middel van een overeenkomst worden vastgelegd dat deze gronden niet mogen worden aangewend voor de productie van kuilvoer, aangezien deze dan niet of nauwelijks betekenis hebben voor de das. Deze graslanden worden beweeid met melkkoeien of bemest met stalmest.

Uitwerking

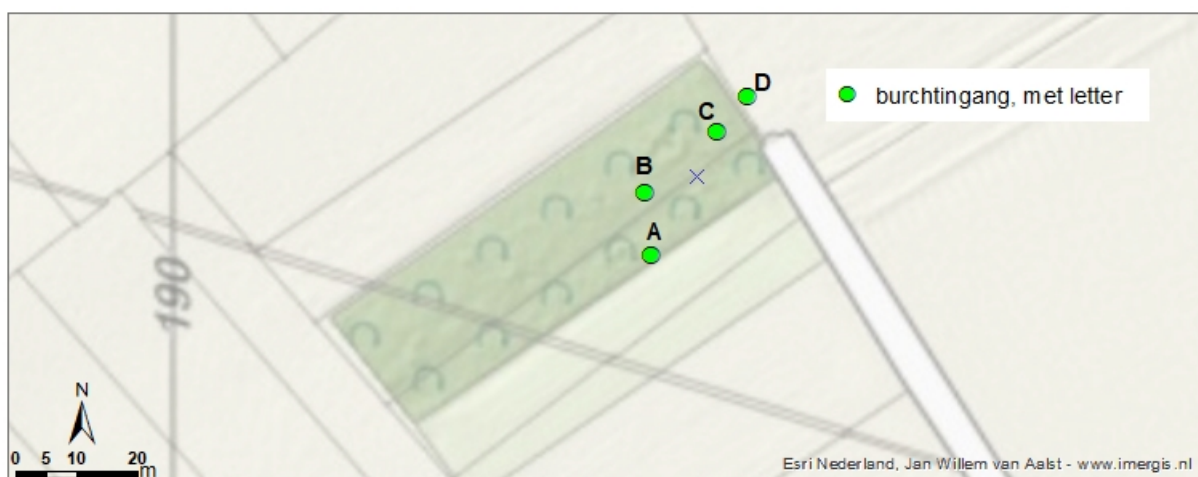
De beide opties zijn besproken in een overleg van de gemeente Echt-Susteren op 23.03.2023 met vertegenwoordigers van de provincie Limburg¹⁰ en de heer Baars van de Dassenwerkgroep. Hieruit is naar voren gekomen dat optie 2 bij alle partijen de voorkeur heeft. Een belangrijke overweging is dat bij optie 1 de (regelmatige) passage van de N276 voor de das risicovol is, ook al wordt er een raster aangelegd met een dassentunnel. De kosten voor het realiseren van de benodigde voorzieningen zijn hoog, terwijl het rendement voor de das relatief laag is, aangezien de agrarische gronden ten westen van de N276 thans slechts een matige foerageerkwaliteit hebben. Het dasvriendelijk inrichten en beheren van de groengebieden rond de bedrijfskavels zal ook kostbaar zijn en het is de vraag of dit adequaat te regelen is via contracten met het parkmanagement. Het is daarom beter een goede compensatie elders te regelen, die voor de das duurzaam is.

De gemeente zal optie 2 verder uitwerken. Er zal voor het compensatiegebied in het Kranenbroek een inrichtings- en beheerplan worden opgesteld en, zoals aangegeven, de gemeente zal overeenkomsten met de pachters sluiten, waarin het beheer van de gronden conform het beheerplan wordt vastgelegd. Verder zullen de betreffende gronden als compensatiegebied ook planologisch worden gewaarborgd, zodat het betreffende leefgebied van de das duurzaam in stand blijft.

¹⁰ van de afdelingen ecologie (M. Heeskens), vergunningen (C. Broen) en planologie (C. Bakkenes)

Bijlage 1. Resultaten wildcamera-onderzoek

Periode	Locatie cameraval (zie figuur b1)		
29 nov -16 dec 2021	A (zie foto b2)	B (geen das)	
16 - 21 dec 2021	A		C (zie foto b1)
21 dec 2021 - 14 januari 2022			C
7 jan 2022 - 9 februari 2022	A		C*)
20 juni - 5 juli 2022	A		
24 november - 7 december 2022	A	B	
*) geen video's beschikbaar, de camera is na 17 januari gestolen			

Figuur b1: Locaties burchtingangen van de bewoonde dassenburcht

Foto b1: Burchtingang C, links is de cameraval zichtbaar

Foto b2: Burchtingang A, rechts is de cameraval zichtbaar

Logboek

Datum	Van	Tot	A	C	Soort	#	Toelichting	Opmerking
30-nov	17:41		X		das	1	rond snuffelend	
30-nov	17:41		X		das	1	loopt richting hol	
30-nov	17:42		X		das	1	loopt weer weg	
30-nov	20:37		X		das	1	loopt hol uit	
30-nov	23:24		X		das	1	loopt richting hol	
30-nov	23:24		X		das	1	loopt weer weg	
1-dec	04:34		X		das	1	gaat hol binnen	
1-dec	19:20		X		vos	1	rond snuffelend	jong dier
1-dec	20:56		X		das	1	loopt hol uit	
2-dec	01:47		X		das	1	gaat hol binnen	
2-dec	04:56		X		das	1	gaat hol binnen	
2-dec	19:06		X		vos	1	rond snuffelend	
2-dec	19:06		X		vos	1	loopt weer weg	
3-dec	03:20		X		das	1	loopt hol uit	
3-dec	04:34		X		das	1	gaat hol binnen	
3-dec	18:50		X		das	1	loopt hol uit	
3-dec	20:42		X		das	1	gaat hol binnen	
3-dec	21:29		X		das	1	loopt hol uit	
3-dec	21:47		X		das	1	loopt hol uit	
3-dec	22:11		X		das	1	loopt hol uit	
3-dec	22:18		X		das	1	iets is hol ingelopen	opname net te laat?
3-dec	22:56		X		das	1	loopt hol uit	
4-dec	02:02		X		das	1	loopt weg (komt uit hol?)	
4-dec	02:06		X		das	1	gaat hol binnen	
4-dec	02:30		X		das	1	gaat hol binnen	
4-dec	02:39		X		das	1	loopt hol uit	
4-dec	05:25		X		das	1	gaat hol binnen	
4-dec	05:27		X		das	1	loopt weg (komt uit hol?)	
4-dec	22:46		X		das	1	loopt hol uit	
4-dec	22:48		X		das	1	loopt hol uit (2e das)	
5-dec	01:22		X		das	1	gaat hol binnen	
5-dec	04:16		X		das	1	gaat hol binnen	
5-dec	18:03		X		das	1	loopt hol uit	
5-dec	18:05		X		das	1	gaat hol binnen	
5-dec	20:41		X		das	1	loopt hol uit	
5-dec	20:42		X		das	1	loopt hol uit (2e das)	
5-dec	20:59		X		das	1	gaat hol in, ander blijft buiten	2e das; foto b2
5-dec	21:29		X		das	1	loopt hol uit	
5-dec	23:19		X		das	1	gaat hol binnen	

Datum	Van	Tot	A	C	Soort	#	Toelichting	Opmerking
6-dec	02:04		X		das	1	loopt hol uit	
6-dec	18:40		X		das	1	loopt hol uit	
7-dec	03:33		X		das	1	loopt hol uit	
7-dec	18:40		X		das	1	loopt weg (komt uit hol?)	
7-dec	18:43		X		das	1	gaat hol binnen	
7-dec	20:02		X		das	1	loopt hol uit	
7-dec	20:04		X		das	1	loopt hol uit (2e das)	
7-dec	20:17		X		das	1	gaat hol binnen	
7-dec	21:01		X		das	1	zit bij ingang hol	
7-dec	23:16		X		das	1	gaat hol binnen	
8-dec	03:32		X		das	1	loopt hol uit	
8-dec	23:12		X		das	1	loopt richting ingang hol	
9-dec	22:14		X		das	1	loopt hol uit	
9-dec	22:14		X		das	1	loopt hol uit (2e das)	
9-dec	22:17		X		das	1	krabbend, nabij hol	
9-dec	22:20		X		das	1	loopt hol uit	
9-dec	22:22		X		das	1	sleept nestmateriaal naar binnen	
9-dec	22:23		X		das	1	loopt weg van burcht	
9-dec	22:23		X		das	1	sleept nestmateriaal naar binnen	
9-dec	22:24		X		das	1	haalt nestmateriaal op	
9-dec	22:26		X		das	1	loopt weg van burcht	
9-dec	22:26		X		das	1	sleept nestmateriaal naar binnen	
9-dec	22:28		X		das	1	haalt nestmateriaal op	
9-dec	22:29		X		das	1	loopt weg van burcht	
9-dec	22:30		X		das	1	haalt nestmateriaal op	
9-dec	22:31		X		das	1	heeft nestmateriaal naar binnen gesleept?	opname net te laat?
9-dec	22:32		X		das	1	haalt nestmateriaal op	
9-dec	22:32		X		das	1	heeft nestmateriaal naar binnen gesleept?	opname net te laat?
9-dec	22:32		X		das	1	loopt hol uit	
9-dec	22:36		X		das	1	heeft nestmateriaal naar binnen gesleept?	opname net te laat?
9-dec	22:36		X		das	1	loopt weg van burcht	
9-dec	22:37		X		das	1	heeft nestmateriaal naar binnen gesleept?	opname net te laat?
9-dec	22:38		X		das	1	loopt weg van burcht	
9-dec	22:40		X		das	1	heeft nestmateriaal naar binnen gesleept?	opname net te laat?
9-dec	22:41		X		das	1	loopt weg van burcht	
9-dec	22:42		X		das	1	loopt weg van burcht	
9-dec	22:45		X		das	1	loopt weg van burcht	

Datum	Van	Tot	A	C	Soort	#	Toelichting	Opmerking
9-dec	22:47		X		das	1	loopt weg van burcht	
9-dec	22:48		X		das	1	sleept nestmateriaal naar binnen	
9-dec	22:54		X		das	1	loopt weg van burcht	heel kort
9-dec	23:05		X		das	1	gaat hol binnen	
10-dec	00:25		X		das	1	loopt hol uit	
10-dec	00:28		X		das	1	loopt hol uit (wrsch 2e das)	
12-dec	00:13		X		vos	1	kijkt in hol en loopt weer weg	
13-dec	20:24		X		das	1	sleept nestmateriaal naar binnen	
13-dec	20:25		X		das	1	loopt weg van burcht	
13-dec	20:29		X		das	1	sleept nestmateriaal naar binnen	heel kort
13-dec	20:30		X		das	1	loopt weg van burcht	
13-dec	21:20		X		das	1	loopt voorbij burcht (achtergrond)	
13-dec	23:52		X		das	1	loopt hol uit	
13-dec	23:52		X		das	1	rondkijkend	
13-dec	23:53		X		das	1	loopt weg van burcht	
14-dec	21:51		X		das	1	sleept met nestmateriaal	
14-dec	22:42		X		das	1	rond snuffelend	
18-dec	16:03		X		ree	1	rond snuffelend	
18-dec	16:04		X		ree	1	loopt weer weg	
18-dec	16:05		X		ree	2	rond snuffelend	
18-dec	20:16		X		das	1	komt uit hol en loopt weg (?)	
18-dec	22:13		X		das	1	loopt hol uit	
19-dec	01:32		X		das	1	is net hol binnengekropen	heel kort, opname net te laat
19-dec	02:55		X		das	1	loopt hol uit	
19-dec	18:27		X		das	1	loopt hol uit	
23-dec	08:17			X	vos	1	kijkt in hol	
23-dec	08:17			X	vos	1	loopt weer weg	
23-dec	10:18			X	grote vogel?	1	alleen achterste deel zichtbaar	
24-dec	01:28			X	w. zwijn	1	rond snuffelend	
24-dec	01:29			X	w. zwijn	1	rond snuffelend	
24-dec	01:29			X	w. zwijn	1	rond snuffelend	
24-dec	01:31			X	w. zwijn	1	rond snuffelend	
24-dec	08:04			X	das	1	graaf grond uit?	
24-dec	08:05			X	das	1	graaf grond uit?	
24-dec	08:08			X	das	1	gaat hol binnen	
26-dec	00:39			X	das	1	komt hol uit	

Datum	Van	Tot	A	C	Soort	#	Toelichting	Opmerking
26-dec	04:21			X	das	1	loopt hol voorbij	
27-dec	03:15			X	vos	1	rond snuffelend	
28-dec	03:19			X	woelrat?	1	grote muis of rat?	
29-dec	01:15			X	das	1	komt vermoedelijk uit hol	
29-dec	01:36			X	das	1	gaat hol binnen	
29-dec	02:30			X	das	1	komt vermoedelijk uit hol	
29-dec	03:16			X	das	1	gaat hol binnen	
29-dec	03:39			X	das	1	gaat hol binnen	tweede das?
29-dec	05:16			X	das	1	komt vermoedelijk uit hol	
30-dec	03:01			X	das	1	gaat hol binnen	
30-dec	06:50			X	das	1	komt vermoedelijk uit hol	mistig
30-dec	01:18			X	das	1	gaat hol binnen	
31-dec	03:28			X	das	1	gaat hol binnen	tweede das?
31-dec	04:58			X	das	1	blijft voor ingang hol zitten	
31-dec	05:29			X	das	1	blijft voor ingang hol zitten	tweede das?
31-dec	05:30			X	das	1	rond snuffelend, zoekt nestmateriaal	
31-dec	05:31			X	das	1	rond snuffelend, zoekt nestmateriaal	
2-jan	01:40			X	das	1	komt vermoedelijk uit hol	
3-jan	00:44			X	das	1	komt vermoedelijk uit hol	
4-jan	08:51			X	vos	1	rond snuffelend	
7-jan	04:58			X	das	1	rond snuffelend	
7-jan	23:48			X	das	1	rond snuffelend	
8-jan	09:00			X	vos	1	kijkt in hol en loopt weer weg	
8-jan	21:50			X	das	1	komt uit hol	nog jonge das?
9-jan	03:56			X	das	1	gaat hol binnen	
10-jan	22:52			X	das	1	komt vermoedelijk uit hol	
10-jan	22:53			X	das	1	rond snuffelend	zelfde das waarschijnlijk
10-jan	23:00			X	das	1	gaat hol binnen	
12-jan	04:43			X	das	1	kijkt in hol, loopt dan weer weg	
12-jan	06:18			X	das	1	passerend	
12-jan	09:05			X	vos	1	rondsnuffelend	
12-jan	09:07			X	vos	1	gaat hol binnen	
13-jan	06:33			X	das	1	gaat hol binnen	
13-jan	22:32			X	das	1	gaat hol binnen	
14-jan	08:57			X	vos	1	rent het hol uit!	
17-jan	23:20		X		das	1	gaat hol binnen	
18-jan	22:18		X		das	1	loopt hol voorbij	
19-jan	23:18		X		das	1	rond snuffelend	

Datum	Van	Tot	A	C	Soort	#	Toelichting	Opmerking
20-jan	22:56		X		das	1	loopt weg	komt vermoedelijk uit hol
20-jan	23:13		X		das	1	loopt weg	
21-jan	23:36		X		das	1	loopt weg	
21-jan	23:37		X		das	1	rond snuffelend	zelfde das waarschijnlijk
22-jan	00:42		X		das	1	loopt hol voorbij	
22-jan	05:09		X		das	1	komt uit hol	
22-jan	23:24		X		das	1	loopt hol voorbij	
23-jan	00:45		X		das	1	rond snuffelend	
23-jan	03:12		X		das	1	rond snuffelend	
23-jan	05:33		X		das	1	loopt hol voorbij	
23-jan	07:06		X		das	1	loopt hol voorbij	
23-jan	07:22		X		das	1	loopt hol voorbij	
23-jan	20:58		X		das	1	loopt weg	komt vermoedelijk uit hol
23-jan	21:26		X		das	1	loopt hol voorbij	
23-jan	21:29		X		das	1	loopt hol voorbij	
23-jan	22:09		X		das	1	loopt hol voorbij	nog net de staart te zien
24-jan	03:04		X		das	1	loopt hol voorbij	
24-jan	12:09		X		man	1	persoon probeert camera te pakken?	vermoedelijke dief
24-jan	20:18		X		das	1	rond snuffelend	
24-jan	21:47		X		das	1	rond snuffelend	
31-jan	22:56		X		das	1	loopt weg	komt vermoedelijk uit hol
2-feb	02:39		X		das	1	komt uit hol	
2-feb	17:33		X		hond	1	met persoon	
2-feb	21:54		X		das	1	komt uit hol	
3-feb	01:14		X		das	1	komt uit hol	
3-feb	01:15		X		das	1	rond snuffelend	zelfde das waarschijnlijk
3-feb	03:45		X		das	1	komt uit hol	
3-feb	03:57		X		das	1	komt uit hol	
3-feb	04:05		X		das	1	gaat hol binnen	
3-feb	04:06		X		das	1	gaat hol binnen	2e das
4-feb	02:53		X		das	1	loopt hol voorbij	
4-feb	20:44		X		das	1	komt uit hol	
5-feb	03:34		X		das	1	rond snuffelend	
5-feb	03:39		X		das	1	gaat hol binnen	nog net de staart te zien

Datum	Van	Tot	A	C	Soort	#	Toelichting	Opmerking
5-feb	20:54		X		das	1	komt uit hol	
5-feb	21:09		X		das	1	komt uit hol	2e das?
5-feb	22:02		X		das	1	loopt van hol vandaan	zelfde das waarschijnlijk
5-feb	23:33		X		das	1	loopt hol voorbij	
5-feb	23:34		X		das	1	komt uit hol	2e das
5-feb	23:53		X		das	1	loopt van hol vandaan	
6-feb	02:23		X		das	1	loopt hol voorbij	op de achtergrond
6-feb	03:54		X		das	1	komt uit hol	
7-feb	05:15		X		das	1	gaat hol binnen	
7-feb	21:12		X		das	1	loopt hol voorbij	
7-feb	23:47		X		das	1	komt uit hol	
8-feb	00:00		X		das	1	komt uit hol	2e das?
8-feb	19:57		X		das	1	komt uit hol	
9-feb	01:09		X		das	1	komt uit hol	
20-jun	22:00	22:28	X		das	3	komen uit hol	foto b4
20-jun	22:28	22:30	X		das	2	wijfje (moederdas) komt uit hol, daarna nog 1	
20-jun	23:03		X		das	1	komt uit hol	
21-jun	03:53	03:54	X		das	1	loopt hol in en uit	
21-jun	04:47		X		das	1	loopt hol in	
21-jun	22:13		X		das	1	wijfje (moederdas) komt uit hol	
21-jun	22:32		X		das	2	komen uit hol, 1 is jong	
22-jun	05:07		X		das	1	wijfje (moederdas) komt uit hol	
22-jun	05:14		X		das	1	wijfje (moederdas) komt uit hol	
22-jun	05:29		X		das	1	komt ut hol	
22-jun	05:31	05:32	X		das	3	gaan hol in	
22-jun	08:00		X		das	1	wijfje (moederdas) loopt snel hol in	
22-jun	21:38	21:41	X		das	3	wijfje (moederdas) + jong	
22-jun	22:00		X		das	1	jong loopt snel hol uit	
22-jun	22:37		X		das	1	jong loopt snel hol uit	
23-jun	04:53		X		das	1	wijfje (moederdas) komt uit hol	
23-jun	06:57	07:01	X		das	1	wijfje (moederdas) uit hol en terug	foto b5
23-jun	21:12	21:27	X		das	2	in en uit hol	
23-jun	21:33		X		das	3	2 jongen + moederdas (?) buiten	
24-jun	02:04	02:04	X		das	3	wijfje (moederdas) + jongen uit hol	
24-jun	03:29	03:30	X		das	2	1 jong naar buiten, 1->binnen	

Datum	Van	Tot	A	C	Soort	#	Toelichting	Opmerking
24-jun	04:28		X		das	3	wijfje (moederdas) + jongen uit hol	
24-jun	05:47		X		das	1	jong bij hol en loopt weer weg	
24-jun	05:48		X		das	1	jong bij hol en loopt weer weg	2e jong
24-jun	05:56		X		das	1	jong loopt snel hol uit	
24-jun	07:23		X		das	1	jong loopt hol in	regenbui
24-jun	07:56		X		das	1	jong loopt hol uit	
24-jun	22:37	22:41	X		das	2	jongen uit hol en lopen weg	
24-jun	23:54		X		das	3	wijfje (moederdas) + jongen bij hol	
25-jun	00:01		X		das	2	jongen bij hol	
25-jun	00:05	00:08	X		das	3	wijfje (moederdas) + jongen bij hol	
25-jun	00:08		X		das	1	das loopt weg	
25-jun	00:09		X		das	3	das loopt weg, 2 nog bij het hol	andere das; in totaal 4!
25-jun	00:09		X		das	2	jonge dassen spelen bij hol	
25-jun	00:10	00:31	X		das	3	jonge dassen + moederdas spelen	foto b6
25-jun	01:07		X		das	1	das bij hol	
25-jun	01:15		X		das	1	das bij hol, loopt weg	
25-jun	03:21	03:22	X		das	3	uit hol en weg lopend	
25-jun	04:23		X		das	1	das bij hol	
25-jun	04:36		X		das	1	das loopt van hol weg	
25-jun	04:44		X		das	1	uit hol en weg lopend	
25-jun	07:51		X		das	1	uit hol en weg lopend	laat ! (overdag)
25-jun	16:20		X		das	1	uit hol en weg lopend	laat ! (overdag)
25-jun	21:32		X		das	1	uit hol en weg lopend	
25-jun	21:34		X		das	1	loopt hol (weer) in	zelfde das waarschijnlijk
25-jun	22:01		X		das	2	volwassen en jonge das uit hol	
25-jun	22:02		X		das	1	jonge das uit hol	tweede jong
25-jun	22:12		X		das	3	dassen bij hol, moeder naar binnen	
25-jun	22:12		X		das	1	jong bij hol, rond springend	
25-jun	22:13		X		das	2	uit hol en weg lopend	
25-jun	22:15		X		das	1	wijfje (moerdas) uit hol, loopt weg	
25-jun	22:16	22:19	X		das	2	uit hol en weg lopend	
25-jun	22:39	22:40	X		das	1	uit hol en weg lopend	
25-jun	22:43		X		das	1	loopt op achtergrond voorbij	
25-jun	23:04		X		das	1	uit hol en weg lopend	
25-jun	23:59		X		das	1	in hol lopend	

Datum	Van	Tot	A	C	Soort	#	Toelichting	Opmerking
26-jun	00:40		X		das	1	bij hol	
27-jun	04:54	05:16	X		das	3	moederdas en jongen spelen bij hol	
27-jun	05:41		X		das	1	in hol lopend	
27-jun	06:56		X		das	1	jonge das buiten, loopt hol in	foto b7
27-jun	07:07		X		das	1	oudere das buiten, loopt hol in	
27-jun	09:07		X		das	1	oudere das buiten, loopt hol in	foto b8
27-jun	17:06		X		das	2	dassen bij hol	foto b9; overdag!
27-jun	17:07		X		das	1	das loop bij hol vandaan	overdag!
27-jun	17:09		X		das	1	bij hol	overdag!
27-jun	17:29		X		das	1	bij hol en weg lopend	overdag!
27-jun	22:00	04:35	X		das	3	in en uit lopend	
28-jun	22:14		X		das	1	uit hol en weg lopend	
2-jul	23:41		X		das	1	loopt op achtergrond voorbij	4 dagen geen activiteit!
3-jul	05:55	05:56	X		ree	1	bij hol	t/m 5 juli geen activiteit!
24-nov	20:05		X		das	1	uit hol en weg lopend	
24-nov	20:18		X		das	1	in hol lopend	
24-nov	21:00		X		das	1	in hol lopend	
25-nov	01:30		X		das	1	uit hol en weg lopend	
25-nov	01:40	01:58	X		das	1	sleept nestmateriaal naar binnen	
25-nov	05:49		X		das	1	in hol lopend	
25-nov	05:51		X		das	1	in hol lopend	waarschijnlijk 2e das
25-nov	20:24		X		das	1	uit hol en weg lopend	
25-nov	20:25		X		das	1	uit hol en weg lopend	waarschijnlijk 2e das
25-nov	21:07	21:14	X		das	1	bij hol en uiteindelijk weglopend	
25-nov	22:09	22:10	X		das	1	uit hol en weg lopend	
27-nov	03:40		X		das	1	in hol lopend	
27-nov	20:43	20:44	X		das	2	uit hol en weg lopend	
27-nov	22:31		X		das	2	bij hol, 1 gaat hol in	foto b10
27-nov	23:08	23:09	X		das	2	uit hol en weg lopend	
28-nov	02:29		X		das	1	in hol lopend	
1-dec	04:26		X		das	1	bij hol	
1-dec	23:05		X		das	1	uit hol en weg lopend	
2-dec	01:27	01:31	X		das	1	bij hol, rond kijkend	
3-dec	05:20		X		das	1	bij hol	
4-dec	22:00		X		das	1	uit hol en weg lopend	
4-dec	22:04		X			1	in hol lopend	

Datum	Van	Tot	A	C	Soort	#	Toelichting	Opmerking
4-dec	22:05		X			2	uit hol en weg lopend	
4-dec	22:07		X			1	das loopt van hol weg	3e das?
4-dec	22:08		X			1	bij hol (juveniel)	
4-dec	22:45		X			1	uit hol en weg lopend	
4-dec	22:49		X			1	sleept nestmateriaal naar binnen	
4-dec	22:50		X			1	uit hol en weg lopend	
4-dec	22:53		X			1	uit hol en weg lopend	
4-dec	22:56	23:04	X			1	sleept nestmateriaal naar binnen	
4-dec	23:06		X			1	loopt op achtergrond voorbij	
4-dec	23:24	23:30	X			1	sleept nestmateriaal naar binnen	
5-dec	01:44		X			1	bij hol	
5-dec	02:38			X		1	loopt op achtergrond voorbij	
5-dec	03:16		X			1	in hol lopend	
5-dec	13:30	13:31	X		<i>Homo sap.</i>		man met hond inspecteert hol	foto b11
5-dec	14:25	14:26		X	<i>Homo sap.</i>		man met hond inspecteert hol; regen	foto b12
6-dec	06:36		X			1	in hol lopend	
6-dec	21:11		X			1	uit hol en weg lopend	
6-dec	21:13		X			1	loopt op achtergrond voorbij	
6-dec	21:24		X			1	uit hol en weg rennend	
6-dec	21:28		X			2	in hol lopend	
7-dec	04:58		X			1	uit hol en weg lopend	
7-dec	06:52		X			1	in hol lopend	
7-dec	06:58	07:00		X		1	bij hol snuffelend, juveniel	

Foto b3: Snapshot van video 05-12-2021 20:59u. Er is één das goed zichtbaar, van de tweede das, die het hol inloopt is nog net het achterlijf zichtbaar. Op de video is dit beter te zien

Foto b4: Drie dassen

Foto b5: Wijffe (moederdas) komt uit hol in de ochtend (ca. 09.00 uur)

Foto b6: Wijffe (moederdas, let op de tepesl) met jong

Foto b7: Jonge das buiten hol, vrij laat (06:56 u.)

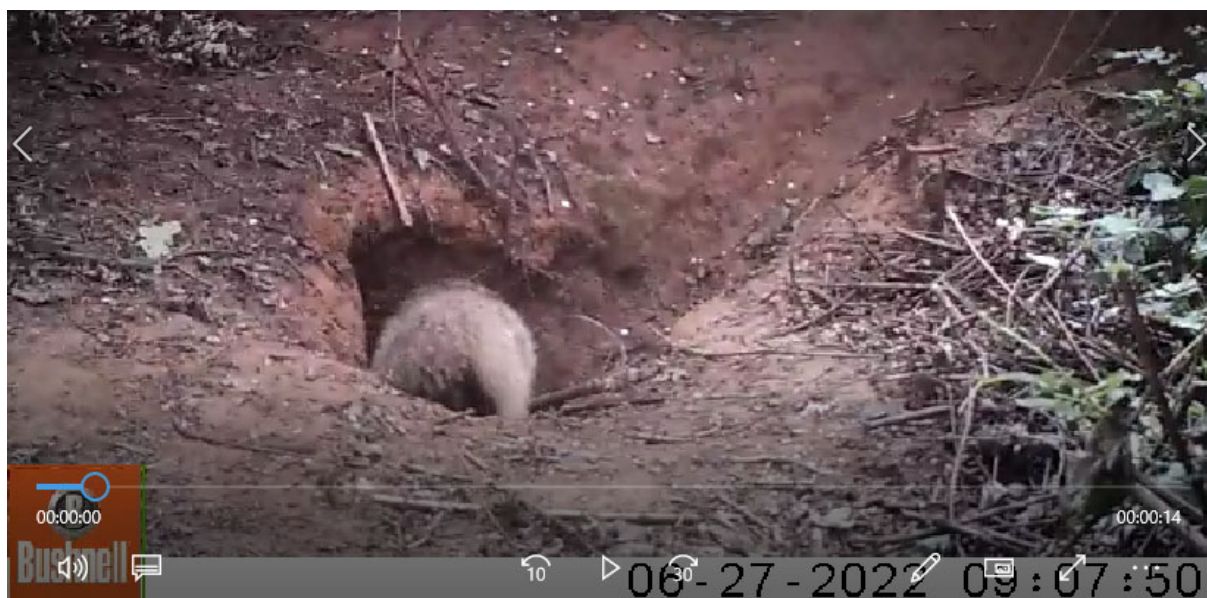

Foto b8: Oudere das loopt hol in, ruim drie uur na zonsopkomst

Foto b9: 2 dassen buiten, midden op de dag

Foto b10: 2 dassen bij burchtingang

Foto b11: man met hond

Foto b12: man met hond (vergelijk foto b8, 1 uur later)